

Gyebnár Gyuláné

A fizetési forgalom lebonyolítása

A követelménymodul megnevezése:

Pénzügyi feladatok

A követelménymodul száma: 1969-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-004-50

A PÉNZFORGALOM LEBONYOLÍTÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A pénz a vállalkozások számára alapvető fontosságú. A tevékenység indításához, a napi kiadások fedezéséhez és a növekedéshez is pénzre van szükségük. Pénzük legnagyobb része termékeik eladásából származik. Ezt a pénzt a vállalkozás maga termeli. Egy vállalat pénzügyi munkatársaként része azoknak a döntéseknek, hogy mikor és hogyan tesz eleget a cég, fizetési kötelezettségeinek, valamint értékesítési során miként választja meg a fizetési módokat. Tekintsük át a felmerülő fogalmakat, alkalmazandó ismereteket!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Skócia 1824 pünkösdjén Edinburghban „olyan óriási kereslet támadt a bankjegyek iránt, hogy 11 órakor már egyetlen bankjegy sem volt a birtokunkban. Végül cédulák segítségével bonyolíthattuk le a forgalmat. Egy parlamenti vizsgálat jegyzőkönyvéből olvashattuk ezt a feljegyzést.

- Mielőtt megválasztjuk a fizetés formáját, át kell gondolnunk *a fizetési feltételeket*.
- a fizetés eszközét, módját és idejét.

A pénz – és fizetési forgalom

A gazdaságban lezajló *cserefolyamatok* (tranzakciók), áruk, szolgáltatások cseréje a pénz közvetítésével megy végbe. A **pénz** ezt a szerepet, **fizetési és forgalmi eszköz** minőségében tölti be. E funkciók betöltése során a pénz (vagy helyettese) mindig jelen van, egyik pénztulajdonostól a másikhoz áramlik mindaddig, míg a forgalomból ki nem kerül. Végbemeget a gazdasági élet szereplői (vállalatok, természetes személyek, az állam.) között közvetlenül (pl. a készpénz átadásával) vagy közvetve, a hitelintézetek közvetítésével (bankszámlák közötti pénzáramlással).

A pénzforgalom: 1 a fizetési műveletek összessége.

2. a pénztulajdonosok közötti pénzáramlások, pénzmozgások összessége.

Egészséges gazdaságban javítja a gazdaság működését, növeli a pénz forgási sebességét, egyensúlyi zavarok esetén a feszültségek közvetítője.

A fizetési forgalmat jellemzői alapján csoportosíthatjuk.

Fizetési forgalom *irányát* tekintve lehet:

- *Nemzeti* (belföldi, hazai), ekkor a fizetési forgalom hazai (belföldi) gazdasági szereplők között történik.
- *Nemzetközi* (külföldi, határon átnyúló), ekkor a fizetési forgalom egyik szereplője vagy mindkettő nem hazai.
-
- Fizetések *formája* szerint:
- Készpénzes fizetés
- Készpénz nélküli fizetés.

Egy-egy fizetési formán belül többféle fizetési mód alkalmazható annak függvényében, hogy az ügyletben részt vevő felek miben állapotodnak meg, vagy attól függően, hogy a jogszabályok mit írnak elő.

Fizetési módok

- 1. Készpénzfizetés,
- 2. Készpénzkímélő fizetési eszközök (csekk, bankkártya)
- 3. Átutalás
- 4. Beszedési megbízás (inkasszó)
- 5. Okmányos meghitelezés (akkreditív)

A készpénzfizetésen kívüli fizetési módokat csak az arra felhatalmazott pénzügyi szolgáltató végezheti.

A pénztartozások megfizetésének módját (fizetési mód), és a pénzforgalom lebonyolításának rendjét, a Magyar Nemzeti Bank, mint monetáris hatóság, elnöke rendeletben állapítja meg. A felek – ha ezt törvény más jogszabály kötelezően nem írja elő /mint pl. az adó megfizetésének módját/- a fizetési módban szabadon állapotodnak meg.

A fizetési módok időigénye és költségei

Készpénz: azonnali lebonyolítást tesz lehetővé, de magas a tranzakciós költség, nagy a kockázata a hamisításnak és a rablásnak.

Az on line módoknak fajlagos költsége ugyan kisebb, de az időigénye nagyobb. Kockázatot a hamisítás, a nem fizetés és az informatikai rendszerek működési zavarai jelentenek.

Az átutalás, és az inkasszó lebonyolítása szintén technikafüggő, a nem fizetés, a csalás és a működés jelent kockázatot. Az inkasszónál hitelezési kockázat is fellép.

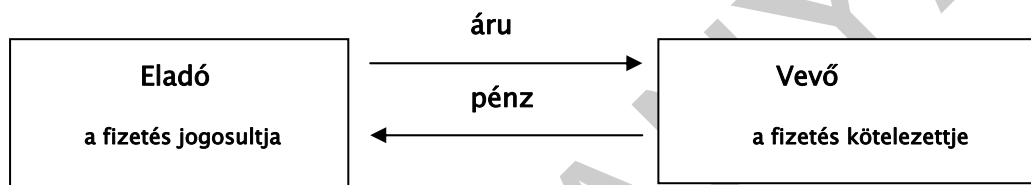
A fizetési rendszer globális kockázata, és kezelésük:

A korszerű fizetési rendszerekben a nemfizetés kockázata csökkenthető előzetes fedezetvizsgálattal. Likviditás hiány szintén előzetes fedezetvizsgálattal szűrhető. Kiemelt veszélyt jelent a körbetartozás kockázata. Működési kockázatokon az ügylet menet megszakadásának és/vagy megghiúsulásának valószínűségét értjük. Pénzintézetek az informatikai rendszereik fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetnek.

Fizetési rendszer

A fizetési rendszer a gazdaság különböző szereplői között megvalósuló pénzügyi tranzakciók lebonyolítása. E rendszer áthidalja a fizikai távolságokat és az időbeni eltéréseket, csökkenti annak tranzakciós költségeit. Minél fejlettebb a fizetési rendszer annál kisebbek a tranzakciós költségek és kockázatok.

A gazdaság szereplői közötti közvetlen pénzáramlás látjuk

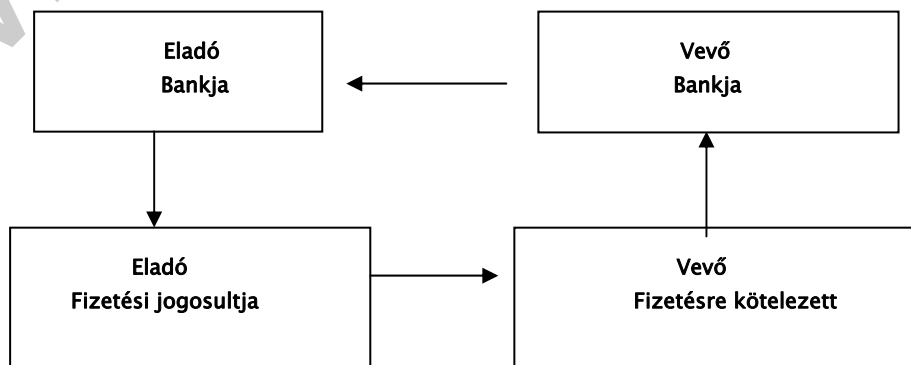

1. sz. ábra

A **fizetési forgalom** a fizetést teljesítők, és a fizetést elfogadók közötti pénzmozgást jelenti, lebonyolítása fizetési eszközökkel történik, amelyek alatt a pénzt és a pénzhelyettesítőket értjük, amint ezt a 3. sz. kép is szemlélteti.

A váltó és a csekk, mint pénzhelyettesítők esetében a váltó ill. a csekk átadásával, a velük történő fizetéssel, a fennálló tartozás nem egyenlíthető ki. Az adósság csak akkor szűnik meg, ha a váltót vagy a csekket beváltják, ami azt jelenti, hogy készpénzzé vagy számlapénzzé alakul át.

A gazdaság szereplői közötti közvetett, a hitelintézetek közvetítésével végbemenő pénzáramlás

2. sz. ábra

A fizetés – az előbbieket is figyelembe véve – a következő eszközökkel történhet:

- készpénzzel,
- készpénz nélkül, készpénzkímélő fizetőeszközzel,
- bankszámlák közötti elszámolással, számlapénz formájában.

A gazdaságban a pénzforgalom döntő hányada számlapénz formájában megy végbe, hazánkban is egyre szélesebb körben alkalmazzák (a lakosság körében is) a készpénzkímélő fizetési formákat.

1. ábra. Készpénzes fizetés

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Két- három fős csoportokban dolgozzák fel a monetáris unió létrehozásának alapjait internet segítségével, majd tanárukkal ellenőrzésk le!

Európa nyugati felén 1989-ben tűzték ki célul a gazdasági és monetáris unió megteremtését. Az európai állam- és kormányfők 1995-ben választottak nevet a közös pénznek, és ekkor írták meg az átállás forgatókönyvét is. 1999. január 1-jén számlapénz formájában, majd 2002. január 1-jén készpénz formában is megjelent az euró, és megszűnt 12 nemzeti pénznem.

Melyek voltak ezek a pénznemek?

Mely országok csatlakoztak a monetáris unióhoz?

Az euró rendszeren belül kizárólag az EKB jogosult a bankjegykibocsátást engedélyezni. Az euró rendszerbe tartozó nemzeti központi bankok a bankszektor ellátásával hozzák forgalomba a bankjegyeket. A lakosságot elsősorban az ATM - en keresztül látják el.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. 1. Feladat

Csoportosítsa a fizetési forgalmat!

---

1. 2. Feladat

Mit értünk fizetési, és pénzforgalmon?

---

1. 3. Feladat

Milyen módon megy végbe a fizetési forgalom?

---

1. 4. Feladat

Milyen eszközök használatával megy végbe a fizetési forgalom?

---

1. 5. Feladat

Sorolja fel, és röviden jellemezze a fizetési forgalom kockázatait!

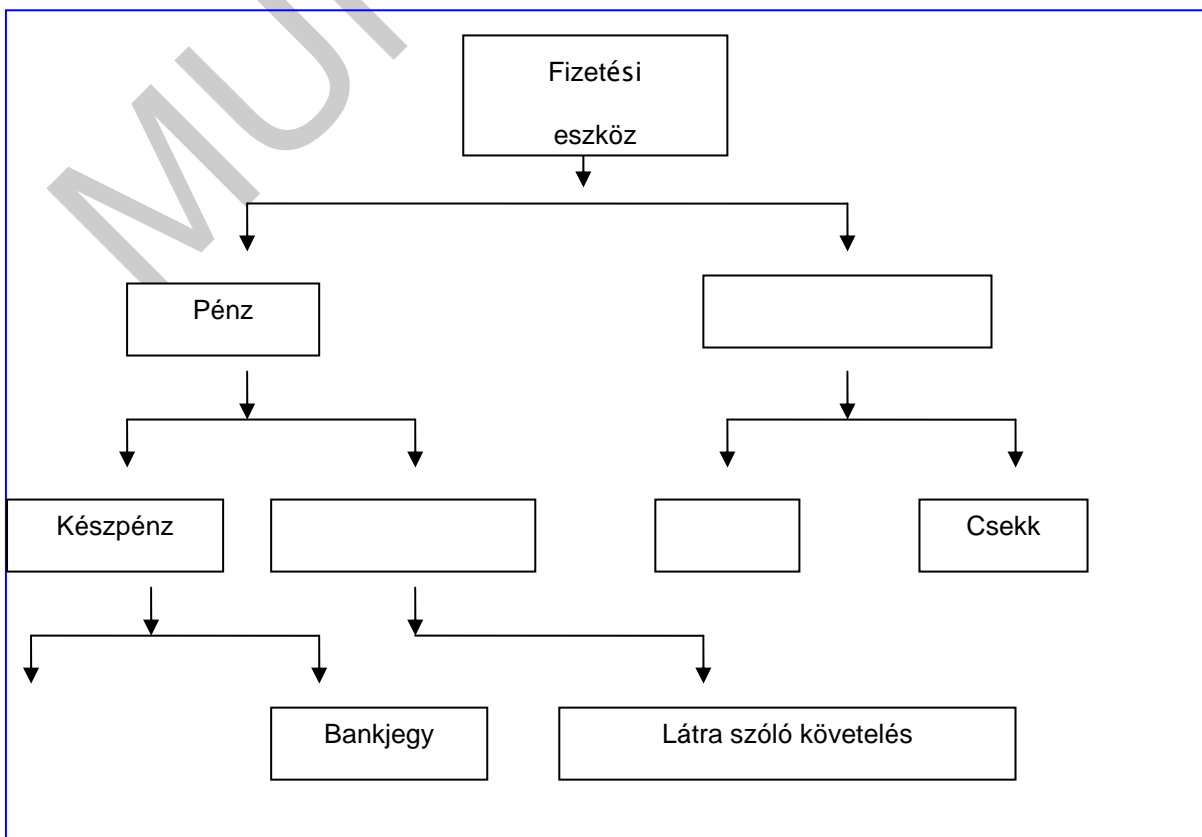

---

1. 6. Feladat

Az ábrán a fizetési forgalom eszközeit látja.

Egészítse ki az ábrát a megnevezésekkel és a hiányzó cellával!

MEGOLDÁSOK

1. 1. Feladat

Nemzeti (belföldi, hazai), Nemzetközi (külföldi, határon átnyúló). Fizetések *formája* szerint: készpénzes fizetés, Készpénz nélküli fizetés

1. 2. Feladat

A fizetési műveletek összessége.

A pénztulajdonosok közötti pénzáramlások, pénzmozgások összessége.

1. 3. Feladat

- Készpénzfizetés,
- Készpénzkímélő fizetési eszközök (csekk, bankkártya)
- Átutalás
- Beszedési megbízás (inkasszó)
- Okmányos meghitelezés (akkreditív)

1. 4. Feladat

Közvetve, közvetlenül

1. 5. Feladat

A hamisítás, rablás, nem fizetés és az informatikai rendszerek működési zavarai.

1. 6. Feladat

pénzhelyettesítők, számlapénz, bankkártya, érme

KÉSZPÉNZES FIZETÉSI FORMÁK

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Egy vállalat pénztárosaként a házipénztárban a várható napi készpénzkifizetésekhez szükséges pénzmennyiséget Önnek kell megbecsülnie. Milyen információkra van szüksége, hogy legyen elegendő pénzkészlet, megfelelő címletekben?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A készpénzes fizetés legalapvetőbb formája az, amikor készpénzt adunk át az általunk megvásárolt áruért vagy szolgáltatásért cserébe. A háztartások körében a készpénzes fizetések száma ma még jóval nagyobb, mint a készpénz használata nélkül végrehajtott műveleteké. Ha azonban az ügyleteket értékük alapján vizsgáljuk, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy a nagyobb összegű fizetések esetében az emberek egyre szívesebben használják az elektronikus formákat.

A készpénzfizetés teljesíthető:

- a pénzösszeg közvetlen átadásával,
- az összegnek a jogosult bankszámlájára teljesített készpénzbefizetéssel,
- az összegnek készpénz-átutalási megbízással, vagy belföldi postautalvánnyal a jogosult részére való továbbítással,
- az összegnek a jogosult részére kifizetési utalvánnyal történő kiutalásával,
- pénzforgalmi betétkönyv használatával,
- postai küldemény utánvételezésével.
- A készpénzes fizetések bonyolítása érdekében a vállalkozásoknak házipénztárt kell fenntartaniuk, a bankoknak pedig pénztárszolgálatot kell létesíteniük.
-

A jogosult bankszámlájára történő készpénzbefizetés a számlavezető hitelintézet pénztárainál vagy egyes, befizetési funkciót is ellátó bankjegykiadó automatáinál, valamint a postahivataloknál „Készpénzátutalás megbízás” alkalmazásával lehetséges.

A „Készpénzátutalás megbízás” formanyomtatványa két részből áll, az egyik rész a „feladóvevény”, amelyet a befizetés teljesítése után visszakap a befizető, a fizetés teljesítésének nyugtájaként. A másik rész a „Készpénzátutalás megbízás”, amely a postai feldolgozásra (továbbításra) és ellenőrzési célokra szolgál.

A *bankszámláról történő készpénz kifizetés* a számlatulajdonos a bankszámlája terhére kiállított „készpénzfelvételi utalvány”használatával a hitelintézet pénztáránál vehet fel készpénzt, vagy „kifizetési postautalvánnyal” postai úton. Ez utóbbi esetben a számlatulajdonos a kifizetési utalvány és feladójegyzék kiállításával megbízza a hitelintézetet, hogy az utalványon meghatározott összeget, betétszámlája terhére, postai úton fizessen ki az utalványon megnevezett címzetteknek. A kifizetési utalvány is két részből áll, a „szelvény”, amelyet a címzett a kifizetéskor megkap és egy „utalvány” részből, amely a kifizetés nyugtája, ezen a címzett az összeg átvételét aláírásával igazolja.

A *pénzforgalmi betétkönyv* az arra kijelölt postahivatal által vezetett különleges (pénz) keretnyilvántartó könyv, amely a nem a hitelintézet székhelyén működő, számlatulajdonos, ill. annak kirendeltsége számára, a postán készpénzfelvételre rendelkezésére álló pénzösszeg kimutatására igazolására szolgál. A számlatulajdonos a pénzforgalmi betétkönyvbe kifizetési utalvány útján juttathat pénzösszeget.

Pénzforgalom a házipénztáron keresztül

A *házipénztári forgalom*, az a pénzforgalom, amely a vállalkozásokon belüli készpénzbevételek és - kiadások áramlását, az ezekkel összefüggő bizonylatok forgalmát, valamint a pénztárban elhelyezett vagyoni értékek (értékpapírok, étkezési-utalványok stb.) ki- és beáramlását foglalja magában.

A pénztár az a területileg is elhatárolt hely, ahol a gazdálkodó szervezet készpénzforgalmát lebonyolítják. A pénztáros kezeli a gazdálkodó szervezet készpénzállományát.

A vállalkozások házipénztárainak működési szabályait a cégeknek *Pénzkezelési szabályzatban* kell rögzíteniük.

A pénztáros csak szabályszerűen kiállított, érvényesített és utalványozott kiadási pénztárbizonylat alapján fizethet ki a pénztárból pénzt. A pénztárosnak naponta a pénztári órák befejeztével pénztárázartatot kell végeznie. A házipénztárban a napi pénztárázartat után tartható készpénzösszeg felső határát házipénztári keretnek nevezzük.

A házipénztári forgalom lebonyolításával összefüggő feladatok:

- a pénztár ellátása fizetőeszközökkel,
- a pénztárba történő ki-és befizetések elszámolása,
- a pénztárázartat, a napi záró pénzkészlet megállapítása,
- pénztári nyilvántartások vezetése.

A házipénztárban a várható napi készpénzkifizetésekhez szükséges pénzmennyiség forrása az előző nap záró pénzállománya, az aznapi várható pénzbefizetések és a bankszámláról felvett pénz.

A házipénztáron keresztül:

- a személyi juttatások (munkabér, bérjellegű kifizetések) kifizetése,
- elszámolásra kiadott pénzeszegek ki-és visszafizetése,
- egyéb, a vállalat belső pénzmozgásához tartozó ki-és befizetések forgalma bonyolódik.

A házipénztáron keresztüli készpénzforgalom a korszerű fizetési módok terjedésével csökken (a munkabéreket és az egyéb bérjellegű juttatásokat nem készpénzben fizetik ki, hanem a jogosult bankszámlájára utalják át).

2. ábra. Pénztári pénzkészlet

A pénzforgalommal kapcsolatos ügyviteli feladatok

A pénztáros fő feladata a pénztárban tartott készpénz, értékpapírok és szigorú számadású nyomtatványok kezelése és őrzése. El kell végeznie a pénztárral kapcsolatos nyilvántartási és elszámolási munkákat.

- *Minden befizetésről* – bevételi pénztárbizonylatot kell kitöltenie,
- a pénztárbizonylatokat a kiállítás sorrendjében a pénztári nyilvántartásba be kell vezetnie,
- a befizetéseknél meg kell győződnie arról, hogy az átadott fizetőeszközök érvényben vannak és nem hamisak,
- *Minden kifizetésről* – kiadási pénztárbizonylatot kell kitöltenie,

- a pénztárbizonylatokat a kiállítás sorrendjében a pénztári nyilvántartásba be kell vezetnie,
- a pénz kifizetését megelőzően ellenőriznie kell, hogy a kifizetés alapjául szolgáló bizonylat, például a számla alaki kellékei, a kifizetést engedélyező aláírása rendben vannak-e,
- ellenőriznie kell, hogy a pénzt felvenni kívánó személy jogosult-e a pénz felvételére.
- *A bevételezett pénzeket* – címletenként külön kell tárolnia, és
- előkészítenie a pénztár zárásakor aktuális banki vagy postai feladáshoz. Zsákos befizetés esetén a postától igényelhető zsákokba kell címletenként berakni a pénzt, egyéb esetben papír tasakba vagy rolniba kell helyezni a fémpénzeket.
- *A pénztár zárásakor* a pénztár és a pénztári nyilvántartás egyenlegét ellenőriznie kell, ha különbözet van, akkor jegyzőkönyvet kell róla felvenni, hiány esetén be kell fizetni
- A pénztárzárást követően gondoskodnia kell a pénztárból elszállítandó összegek befizetéséről a bankba vagy a postára,
- Az előrejelzések alapján biztosítania kell, hogy a következő napi kifizetésekhez rendelkezésre álljon a megfelelő összeg a megfelelő címletekben, ehhez
- gondoskodnia kell a szükséges pénzmennyiség bankból történő felvételéről,
- illetve a megfelelő címletekről, a váltáshoz.
- Nyilvántartást kell vezetnie a szigorú számadású nyomtatványokról, azok
- használatba vételéről és lezárásáról,
- nyilván kell tartania az aláírási jogosultságokat (ki engedélyezhet kifizetést a
- pénztárból és milyen összeghatárig),
- nyilván kell tartania a pénztárban elhelyezett értékpapírokat, azok összegét és
- lejáratit idejét.
- Részt vesz a házipénztár kezelési szabályzat kialakításában.

A pénztároson kívül a pénztári fizetési forgalom lebonyolításában a következő szereplők vesznek részt.

Utalványozásra jogosult: aki elrendelheti a kifizetések teljesítését, és a bevételek beszedését, elszámolását. Az utalványozás történhet az alapbizonylaton, illetve be- és kifizetési pénztárbizonylatok aláírásával:

A számfejtő az utalványozott alapbizonylatok felülvizsgálatát végzi (teljesíthető -e). Az utalványozó által aláírt alapbizonylatok alapján bevételi és kiadási pénztárbizonylatokat állít ki, pénzforgalmi nyilvántartásokat vezet

Pénztárellenőr: az előbbiektől független személy, aki ellenőrzi

- a pénztárbizonylatokat alaki és tartalmi szempontból (a jogosult utalványozta, ellenőrzi, hogy csatolták-e a szükséges mellékleteket, adataik megegyeznek-e az alapbizonylat adataival, szerepelnek-e a kötelező aláírások)
- a napi pénztári forgalmat tartalmazó pénztári jelentést (megvannak-e a szükséges bizonylatok, egyeznek-e az adatok, a pénzkészlet megegyezik-e a nyilvántartott készlettel)
- az egyéb értékekről vezetett bizonylatokat, és hogy megvannak-e az értékek.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Ismerkedjen meg a bankjegyek biztonsági elemeivel!

Vegyen a kezébe egy bankjegyet! Keressen rajta olyan biztonsági elemeket, amit a pénztárban a pénz átvétele során a pénztáros megvizsgál!

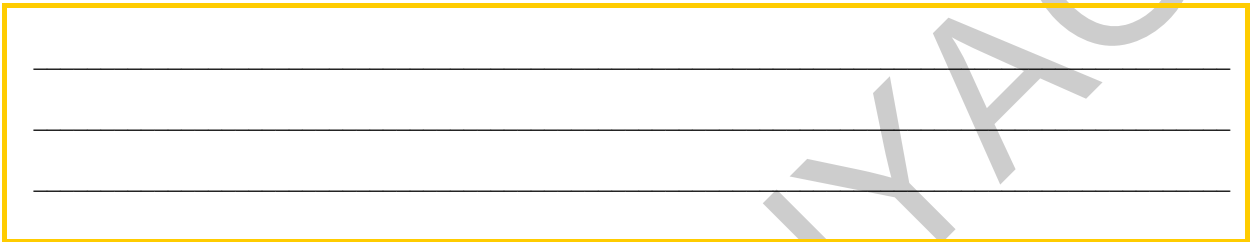
3. ábra. Készpénz biztonsági jelei

- Árnyaltos vízjelkép, fény fele tartva,
- vízjelmezőben UV fényvel megvilágítva fluoreszkáló ábra
- biztonsági szál
- illeszkedő jel
- elfordítva rejtett képként az MNB felirat
- mikroírás,
- csökkent látóképességűeknek azonosítójel

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

2. 1. Feladat

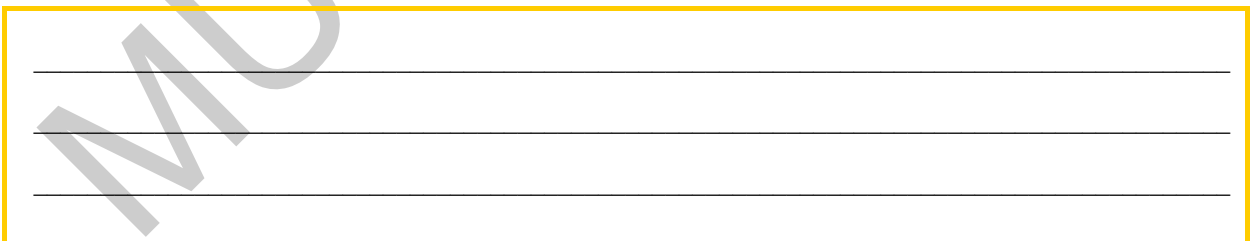
Sorolja fel a készpénzes fizetési módokat!

2. 2. Feladat

Gyakran használjuk az ún. készpénzátutalási megbízást, hétköznapi nevén „sárga csekk” formájában történő fizetést is.

Minden hónapban a postán, míg sorban áll az esedékes feladandóakkal, zavarja a környezetében levők pongyola szóhasználata. Amikor teheti, felhívja erre a figyelmüket. Lássuk milyen érveket tud felhozni!

2. 3. Feladat

Töltsön ki egy készpénzátutalási megbízást!

2. 4. Feladat

Milyen feladatai vannak a pénztárosnak? Röviden foglalja össze!

Blank writing area with four horizontal lines for the answer to the 2.4 task.

2. 5. Feladat

Honnan származik, és mitől függ a napi pénzellátmány nagysága?

Blank writing area with three horizontal lines for the answer to the 2.5 task.

2. 6. Feladat

Mikor, milyen feltételekkel fizethet a pénztáros a házipénztárból?

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

2. 1. Feladat

A készpénzfizetés teljesíthető:

- a pénz közvetlen átadásával,
- az összegnek a jogosult bankszámlájára történő készpénzbefizetéssel,
- az összegnek készpénz-átutalási megbízással, vagy belföldi postautalvánnyal a jogosult részére való továbbítással,
- az összegnek a jogosult részére kifizetési utalvánnyal történő kiutalásával,
- pénzforgalmi betétkönyv használatával,
- postai küldemény utánvételezésével.

2. 2. Feladat

A csekk értékpapír, pénzt helyettesítő eszköz, szigorú alakiséghez kötött okirat

2. 3. Feladat

Tanári irányítás és ellenőrzés mellett.

2. 4. Feladat

- a pénztár ellátása fizetőeszközökkel,
- a pénztárba történő ki-és befizetések elszámolása,
- a pénztárzárlat, a napi záró pénzkészlet megállapítása,
- pénztári nyilvántartások vezetése.

2. 5. Feladat

A napi készpénzkifizetésekhez szükséges pénzmennyiség forrása az előző napi záró pénzállomány, az aznapi várható pénzbefizetések és a bankszámláról felvett pénz. Nagysága a tervezett, ütemezett kifizetések összegétől

2. 6. Feladat

Szabályszerűen kiállított, érvényesített és utalványozott kiadási pénztárbizonylat alapján fizethet ki a pénztárból pénzt

A KÉSZPÉNZ–HELYETTESÍTŐ (KÍMÉLŐ) FIZETÉSI ESZKÖZÖK

ESETVELVETÉS–MUNKAHELYZET

A vállalatod kiküld egy pénzügyi szakmai konferenciára. A szállás, étkezés, utazás és egyéb költségeid megtérítésére bankkártyát kaptál. Mikor, hol és hogyan használhatod?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

KÉSZPÉNZ NÉLKÜLI FIZETÉSI FORGALOM

Hitelintézet által kibocsátott fizetési eszköz (kártya, csekk) birtokosa számára lehetővé teszi, hogy a kibocsátó hitelintézettel szemben fennálló pénzkövetelésével rendelkezék, annak terhére készpénzt vegyen fel, áruk vagy szolgáltatás ellenértékét kiegyenlítse.

Bankkártya, hitelkártya

4. ábra. Bankkártyák

A bankkártya olyan fizetési eszköz, amelyet a kártya kibocsátására jogosult bank bocsát ki, amellyel a kártyabirtokos csak tényleges vásárlások ellenértékét rendezheti, valamint a kibocsátó bank által meghatározott körben és gyakorisággal készpénzt vehet fel a bank által üzemben tartott „pénzkiadó” automatákból. Bankkártyával csak olyan kereskedelmi és más szolgáltató intézményekben lehet fizetést rendezni, amelyek szerződéssel csatlakoztak a bankkártyát kibocsátó rendszerhez.

A bankkártya a kibocsátó bank tulajdonában marad, és azt a kártyabirtokostól, külön indoklás nélkül bármikor visszavonhatja. A bankszámla megszüntetésekor a bankkártyát a kibocsátó banknak kell visszaszolgáltatni.

A bankkártyát sem átruházni, sem a bankkártyával adott fizetési rendelkezést visszavonni nem lehet. A bankkártya birtokosának kell gondoskodnia arról, hogy számláján a fizetési; rendelkezések teljesítéséhez a fedezet mindenkor rendelkezésre álljon.

Bankkártya típusok:

Debit card – tulajdonosa a kártyához kapcsolódó bankszámla erejéig használhatja a kártyát

Credit card – a kártyához a bankszámlaegyenlegen felül hitelkeret is kapcsolódik, amelyet a tulajdonos bizonyos ideig kamatmentesen használhat

Charge card – a kártyát fel kell tölteni pénzzel, ami mellé nem feltétlenül állapítanak meg hitelkeretet, és minden hónapban vissza kell tölteni, amit levettek róla.

A **hitelkártya** abban, különbözik a bankkártyától, hogy a kártyabirtokosnak szerződésben, előre meghatározott időtartamra (pl.30 nap) és összegben *hitelt biztosít*. A kártya birtokosa a hitelkereten belül fizetést teljesíthet, amennyiben a számláján fizetéseinek fedezete nem áll rendelkezésre, valamint ha fizetéseinek összege meghaladja a bankszámláján levő fedezetet. A bank a hitelkeret erejéig a számlák ellenértékét kifizeti, ha a kártyabirtokos a fedezetül kifizetett számlák ellenértékét a banknak a szerződésben megállapított határidőn belül megfizeti, a bank nem számít fel kamatot, csak ha ezt túllépi.

Elektronikus fizetési eszközök távolról hozzáférést biztosító fizetési eszközök (bankkártya, telebank, netbank).

Bankkártyákat a hazai bankok 1989-től bocsátanak ki.

A bankkártya fizetésre és készpénzfelvételre jogosító készpénzforgalom kímélő fizetési eszköz.

A kártyafedezeti számla megnyitásakor az ügyfél meghatározhatja azt az összeget, amit egy pénzfelvételnél maximálisan teljesíthet a bank.

A *bankkártya és a hitelkártya* megjelenését tekintve egy műanyag „lapocská”, olyan igazoló kártya, amely tartalmazza a kibocsátó bank, valamint a nemzetközi kártyatársaság pl, Visa, American Express és a kártyabirtokos nevét és aláírását, a kártya számát és érvényességét.

A bankkártya lehet: dombornyomású, mágnes csíkos, chipes és optikailag leolvasható.

A *bankjegykiadó-automata*: az ATM, amely alkalmas a bankkártya leolvasására, és lehetővé teszi, hogy a kártyabirtokos különféle banki műveleteket végezzen. Ahhoz, hogy az ATM az utasításokat elfogadja a kártya automatába helyezése után a PIN kódot kell beütni.

Mechanikus kártyaleolvasó: a kártya adatait mechanikusan a fizetési bizonylatra vasaló eszköz.

POS terminál: a kereskedőnél elhelyezett bankkártya leolvasó berendezés, mely közvetlen kapcsolatot létesít a bankkártyát kibocsátó bankkal.

Csekk

A csekk használata a XVI. században Hollandiából indult el.

A *hagyományos csekk olyan értékpapír, amely fizetési kötelezettséget testesít meg*. A csekkel történő fizetés előfeltétele, hogy a bank ügyfelét csekk-képesnek nyilvánítsa.

A csekk fontosabb fajtái:

Készpénzcsekk: beváltása esetén a bank a csekken szereplő összeget készpénzben fizeti ki.

Az *elszámolási csekk*: beváltása esetén készpénz kifizetés nem történhet, hanem a jogosult bankszámláján írják jóvá a csekk összegét.

A *keresztezett csekkek* vagy csak saját ügyfélnek, ill. egy pénzügyintézetnek, vagy csak egy banknak fizethetők ki.

Csekk egyéb speciális típusai: Utazási csekk, Eurocsekk.

A fedezetlen csekkek kibocsátását a törvények szigorúan büntetik.

A csekk pénzkövetelést megtestesítő értékpapír, készpénzt helyettesítő fizetési eszköz. A csekk kibocsátója arra utasítja a címzettet (bankot), hogy a csekken feltüntetett összeget a csekk birtokosának (bemutatójának) fizesse ki. A csekk kibocsátásának alapja a kibocsátó és bankja közötti megállapodás: a csekkszerződés.

A *csekkszerződés* aláírásával egyidejűleg a kibocsátó fedezetet biztosít, s aláírás mintát helyez el a banknál, a bank pedig csekkfüzetet ad részére és arra kötelezi magát, hogy a fedezettel rendelkező, alakilag kifogástalan csekket beváltja.

A csekkügylet lebonyolításában általában 3 személy vesz részt:

- - a kiállító vagy kibocsátó, aki fizetésre szólítja fel a címzettet (bankot), ő felelős a fizetésért,
- - a címzett (bank), aki fizetésre felszólítanak, aki a csekket kifizeti,
- - a kedvezményezett, akinek a javára a csekken szereplő összeget kifizetik.

A *csekk, mint értékpapír (és pénzt helyettesítő eszköz)* szigorú alakiséghez kötött okirat, ami azt jelenti, hogy csak az az okirat minősül csekknek, amely a jogszabályban előírt tartalmi-formai követelményeknek (ún. Törvényes kellékeknek) megfelel.

A csekknek hat törvényes kelléke van:

- A csekk megjelölése az okirat szövegében a kiállítás nyelvén,
- feltétel nélküli, meghatározott összeg fizetésére szóló utasítás,
- a fizetésre kötelezett (a bank) nevének feltüntetése,
- a fizetés helye,
- a kiállítás helye és napja,
- a kibocsátó aláírása.

A csekkel történő fizetés lebonyolítása

A bank ügyfele a banktól kapott csekkfüzet szelvényeivel teljesíthet fizetéseket a banknál vezetett folyószámlája terhére, azután, hogy a partnere részére kibocsát egy bizonyos összegről szóló csekket. A partner a saját bankján keresztül eljuttatja a csekket ahhoz a bankhoz, amely a csekkfüzetet kibocsátotta, az pedig a folyószámlát megterheli a csekken szereplő összeggel, tehát a partner kifizeti.

A csekk is értékpapír, forgatják is, azaz a csekket továbbfizetésre is lehet használni.

A SZÁMLAPÉNZFORGALOM.

Ismerkedjünk meg a bankszámla használatának előnyeivel!

A bankszámla lényege, hogy erre jóváírásokat lehet fogadni, kifizetéseket teljesíteni. A pénzforgalom készpénz befizetésével, vagy kivételével, és átutalások formájában zajlik

A számlapénzforgalom feltétele, a pénztulajdonosoknak legyen folyószámlája valamelyik hitelintézetnél. Magánszemélyeknél a **folyószámla** megnyitás feltétele a személyi igazolvány és az adóazonosító jel. A vállalkozások esetében a folyószámla, vagy **elszámolási számla** megnyitása bonyolultabb. Egyéni vállalkozónál a vállalkozási igazolvány, az adószám Társaságoknál még több információra van szükség: társasági szerződés, aláírási címpéldány, cégbírósági végzés, adóbejelentkezés, s rendelkezni kell arról, hogy kinek lesz aláírási, pénzfelvételi joga a banknál.

A bank és az ügyfél a legfontosabb kötelezettségeket *szerződés formájában* rögzíti, a kamat nagyságáról, a jutalékról illetve ezek változásáról, a bankszámlakivonat küldéséről. A *bankszámlaszerződés* rögzíti a bank és ügyfele között a számlavezetés feltételeit. Abban is megállapodhatnak, hogy a vállalkozó egy bizonyos összeg erejéig túlkölthet, azaz a hitelintézet hitelez ügyfelének. A bankszámlaszerződés úgy jön létre, hogy az ügyfél számlanyitási kérelmet terjeszt elő, amelyet a bank visszaigazol. A bankszámlaszerződésben pontosan rögzítik az adott számlatulajdonos és a számlát vezető bank számlakezeléssel kapcsolatos jogait és kötelezettségeit. A bankszámlaszám megnyitásakor közli a bank az ügyféllel a számlája azonosítására szolgáló pénzforgalmi jelzőszámot (24 jegyű szám). A bankszámla feletti rendelkezési jog a vállalkozási vagyon egy formájának kezelését jelenti, ezért elvileg a vállalkozás tulajdonosa gyakorolhatja, illetve akit ő ezzel megbíz. A bankszámlaszerződés tartalmazza a számlavezetéssel kapcsolatos díjtételek nagyságát is.

A gazdálkodók esetében a számlanyitás tényét a pénzforgalmi jelzőszámot be kell jelenteni az APEH-nek, a vállalkozások közötti pénzforgalom ellenőrizhetőségéhez.

Folyószámlanyitást követően lehet fizetni a másik gazdálkodó szervezet részére

- átutalással,
- beszedési megbízással,
- csekkel, bankkártyával
- váltóval,

Egyre szélesebb körben terjed a home banking, amivel az információkat számítógépen juttatják el a bankhoz. Az elektronikus bankszolgáltatás – home banking–számítógép segítségével telefonvonalon keresztüli kommunikáció a bankszámlával. A Tebanki szolgáltatás igénybe vétele során az ügyfél telefonon is rendelkezhet a bankszámlája felett.

Bankszámlák típusai:

- elszámolási számla,
- folyószámla,
- határidős betétszámla,
- hitelszámla,
- értékpapír-letéti számla,
- devizaszámla.

Az elszámolási számla a bank és az ügyfél közötti fizetési forgalom lebonyolítására szolgál. Az ügyfeleket a bankjuk bankszámlakivonat formájában értesíti a számlájukon végbement változásokról. Az elszámolási számla nem ad módot hitelezésre. Az elszámolási számlák ún. látra szóló betétnek minősülnek.

A folyószámla az elszámolási számlának egy továbbfejlesztett változata.

A folyószámlahitel előnyei az ügyfél szempontjából:

- A hitel igénybevétele a mindenkori forrás-szükségletnek felel meg.
- Kamatot csak a ténylegesen igénybe vett kölcsönösszeg után kell fizetni.
- Az igénybevétele lehetősége legtöbbször hosszú lejáratú.

Az elszámolási számlánál magasabb kamatot érhetnek el az ügyfelek, ha átmenetileg mobilizálható pénzeszközeiket **határidős betétszámlán** helyezik el.

A **hitelszámla** (kölcsönszámla) a hitelek (kölcsönök) nyilvántartására szolgáló számlafajta.

Az **értékpapír-letéti számla** az ügyfelek bank által őrzött értékpapírjainak könyvelésére, nyilvántartására szolgál.

A **devizaszámlákat** deviza belföldiek és deviza külföldiek hitelintézeteknél egyaránt nyithatnak.

A bankszámlával kapcsolatos megbízások teljesítése

A számlavezető bank a számlatulajdonos megbízásait, ill. a számla egyéb módon történő terheléseit általában beérkezési sorrendben teljesíti.

A fizetési határidők

A különböző fizetések határidejében a szerződő felek szabadon állapodhatnak meg. A fizetési határidők be nem tartása esetén a kedvezményezett (a szállító) késedelmi kamatot követelhet a kötelezettől.

A fizetési módok: a számlapénz forgalom

Átutalás: a kötelezett kezdeményezi, tehát aktív fizetési mód. Értékhatár nélkül lehet alkalmazni. A kötelezett átutalási megbízást állít ki, amelyben arról rendelkezik, hogy a hitelintézet elszámolási bankszámlája terhére a jogosult elszámolási számlája javára a megbízáson szereplő összeget írja jóvá. Ezt követően a folyamat a következőképpen alakul:

- A kötelezett bankja megterheli a kötelezett bankszámláját
- A kötelezett bankja átutalja a pénzt a jogosult bankjának
- A jogosult bankja jóváírja az összeget a jogosult számláján
- A jogosult bankja számlakivonaton értesíti a jogosultat
- A fizetésre kötelezett bankja értesíti a fizetésre kötelezettet az utalásról

Folytassuk a megkezdett ismeretek áttekintését! Amit eddig tudunk a bankszámla használatának előnyeiről!

A készpénz nélküli fizetési forgalom a számlatulajdonos számára kényelmes, biztonságos fizetési mód. Széleskörű használata nemzetgazdasági szinten is előnyös, mert csökkenti a készpénzforgalommal kapcsolatos költségeket (biztonsági kiadások, bankjegyek, érmék előállításának költségei stb.). Az ügyfélnek kamatot is biztosít, a fel nem használt pénzeszközök után.

Az egyszerű átutaláson kívül nézzük meg, hogyan intézhetjük fizetéseinket a számlákkal!

Csoportos átutalás

A kötelezett számlatulajdonos az azonos jogcímen azonos időben kötegelve benyújtott átutalási megbízások (a továbbiakban: a csoportos átutalási megbízás) átadásával megbízza a számlavezető hitelintézetét, hogy a pénzforgalmi bankszámlája terhére és a jogosultak bankszámlái javára meghatározott összeget utaljon át (számoljon el).

A megbízás értékhatárra tekintet nélkül benyújtható, a hitelintézettel kötött szerződésben foglalt helyen és meghatározott módon.

Azonnali beszedési megbízás (inkasszó)

A jogosult kezdeményezi, tehát *passzív fizetési mód*. Akkor alkalmazható, ha ezt jogszabály írja elő, vagy ha a kötelezett erre felhatalmazó levélben bejelentést tett a saját bankjánál. A folyamat a következőképpen alakul:

- A jogosult saját hitelintézete részére azonnali beszedési megbízást állít ki (3 példányos), ezen meg kell jelölni a benyújtás okát (fizető bejelentése; végrehajtás; jogszabály alapján; váltóbeszedés)
- A jogosult értesíti a kötelezettet a megbízás 3. példányának elküldésével. A kötelezett az ellene benyújtott inkasszóval szemben észrevételt nem tehet.
- A kötelezett bankja megvizsgálja, hogy az inkasszó végrehajtásának feltételei adottak-e (adott-e a kötelezett meghatalmazást, jogszabály alapján nyújtották-e be, van-e fedezet a kötelezett bankszámláján)
- Amennyiben minden feltétel adott, a kötelezett hitelintézete megterheli a kötelezett számláját az inkasszó összegével
- Innentől úgy folytatódik, mint az átutalás.

Kérjük, hogy az alábbi összeget bankszámlánk terhére átutalni szíveskedjék.

Az átutaló aláírása (a banknál bejelentett módon)	A megbízás kelte	Az átutaló számláját vezető bank neve és székhelye
Az átutaló neve és székhelye		
Az átutaló számlaszáma		
A jogosult neve és székhelye		
(folytatás)	Összeg (forintra kerekítve)	
		Ft
A jogosult számlaszáma		
Értéknap	Bizonylatszám	
Jel	Közlemény (Ha ez a sor hivatkozási számot tartalmaz, kérjük, írjon „X”-et a sor legelső kockájába.)	
Közlemény		

PF. 1 – 1. lap – Bors és Társai BT.

<93>

Kérjük, hogy a fenti sávra ne írjon és ne bélyegezzon!

Átutalási megbízás

Kérjük, hogy az alábbi összeget bankszámlánk terhére átutalni szíveskedjék.

Az átutaló aláírása (a banknál bejelentett módon)	A megbízás kelte	Az átutaló számláját vezető bank neve és székhelye
Az átutaló neve és székhelye		
Az átutaló számlaszáma		
A jogosult neve és székhelye		
(folytatás)	Összeg (forintra kerekítve)	
		Ft
A jogosult számlaszáma		
Értéknap	Bizonylatszám	
Jel	Közlemény (Ha ez a sor hivatkozási számot tartalmaz, kérjük, írjon „X”-et a sor legelső kockájába.)	
Közlemény		

PF. 1 – 1. lap – Bors és Társai BT.

<93>

Kérjük, hogy a fenti sávra ne írjon és ne bélyegezzon!

Átutalási megbízás

5. ábra. Inkasszó

A fizetésre kötelezett hitelintézete a beszedési megbízásokat csak akkor teljesíti, ha erre a kötelezettől megbízást kapott.

A jogosult a fizetésre kötelezettet legalább 6 nappal a terhelési nap előtt köteles értesíteni, és a számlát megküldeni.

A fizetésre kötelezett legkésőbb a terhelési napot megelőző nap 9 óráig az őt érintő összeg ellen kifogást emelhet a bankjánál. Ekkor a bank nem teljesíti a beszedést, a kifogás jogosságát nem vizsgálja.

Csoportos beszedési megbízás

A jogosult az azonos jogcímen őt megillető követelésekről a beszedési megbízásokat kötegelve nyújtja be a számláját vezető hitelintézetnek azzal, hogy a beszedési megbízásban meghatározott követeléseket a bankszámlája javára, és a fizetésre kötelezettek bankszámlája terhére a megbízásban feltüntetett terhelési napon szedje be.

A csoportos beszedés teljesítéséről, illetve nem teljesítéséről és annak okáról a kötelezett bankja a jogosult bankját értesíti.

Váltóbeszedési megbízás:

A váltókövetelés jogosultja megbízást ad számlavezető bankjának, hogy a váltón szereplő követelését pénzforgalmi számlája javára, a váltóadós bankszámlájának terhére szedje be. A megbízás értékhatár nélkül adható.

A jogosult köteles a váltóbeszedési megbízás példányával a kötelezettet értesíteni. A kötelezett a fizetést bankjánál letilthatja.

Határidős beszedési megbízás

Ha a kötelezett a kincstári körbe tartozik, akkor számláját nem egy bank, hanem a MÁK vezeti. Ezek a központi költségvetési szervek, és a TB alapok. Ellenük is lehet beszedési megbízást adni. Ilyenkor a jogosult bankja a kötelezett MÁK-nál vezetett számlájáról hajtja be a követelést. A kötelezett a fizetést a MÁK-nál letilthatja.

A fizetési mód megválasztása az egymással szerződéses kapcsolatban lévő felek feladata. Az átutalást, a beszedést, az okmányos meghitelezést és a csekket együttesen készpénz nélküli fizetési módokként szokták emlegetni. A bankkártyával történő fizetést más kifejezéssel készpénzkímélő fizetésnek is nevezzük.

Az elektronikus banki szolgáltatások közül az egyik legkényelmesebb és leggyorsabb ügyintézési mód, ha pénzügyeidet *az interneten keresztül* intézed. Az internetes banki szolgáltatások segítségével kaphatunk bankszámlánkkal kapcsolatos információkat (pénzmozgások nyomon követése, egyenleg lekérdezés), adhatunk eseti és rendszeres megbízásokat a banknak, befektetéseket intézhetünk. Emellett kaphatunk általános banki információkat az árfolyamokról, kamatokról vagy megtakarítási lehetőségekről is.

Milyen előnyökkel jár pénzügyek internetes intézésének lehetősége?

- Rugalmas, hiszen az ügyfél saját maga, banki ügyintézők bevonása nélkül intézheti ügyeit;
- Könnyen kezelhető, amennyiben követik a használatra vonatkozó információkat;
- Gyors, mivel nem kell a bankfiókban várakozni, a műveletek néhány perc alatt végrehajthatók;
- Költségeit tekintve olcsóbb a bankfiókban történő személyes ügyintézéshez képest.
- Nincs időbeli korlát, a szolgáltatás a hét valamennyi napjának 24 órájában hozzáférhető.
- Nincs térbeli korlát, akár otthonról, akár a világ bármely pontjáról elérhető.
- Biztonságos, mivel adatok védelméről titkosított adatkapcsolat és nemzetközi biztonsági szabványok alkalmazása gondoskodik.
-

Kiegészítés: A magyarországi bankközi fizetési forgalom elszámolása

A magyarországi bankközi fizetési forgalom elszámolása teljes mértékben elektronikus úton történik. Ez két módon, a BKR (Bankközi Klíring Rendszer) illetve a VIBER – rel (Valós Idejű Bruttó Elszámolásforgalmi Rendszer), melyet az MNB működtet. A GIRO Zrt. által működtetett BKR olyan elszámolási rendszer, amely lehetővé teszi a belföldi bankközi pénzforgalom mindennapi zavartalan működését. A Bankközi Klíring Rendszer biztosítja, hogy a Hitelintézetek az ügyfeleik számára korszerű és magas színvonalú pénzforgalmi szolgáltatásokat kínálhassanak. A hitelintézeti tárgynapi tranzakciók a következő elszámolási nap reggelére a Klíringtagok számláján elszámolásra kerülnek, így ezután az ügyfél számláján jóváírhatóak

A BKR feladata kettős: egyrészt a bankok forint fizetési forgalom klíring pozícióinak meghatározása, másrészt annak fedezetvizsgálattal egybekötött elszámolásra való továbbítása az MNB felé. A fedezetvizsgálatkor a GIRO Zrt. a Klíringtagok Magyar Nemzeti Banknál vezetett számláján elkülönített pénzeszközöket, az MNB által biztosított hitelkeretek együttes összegét, valamint a feldolgozás során fogadott jóváírásokat veszi alapul.

A FIZETÉSI FORGALOM LEBONYOLÍTÁSA

A fizetési forgalom elszámolásakor egyetlen követel és tartozik fizetési kötelezettséget állapít meg. Ezek a fizetési kötelezettségek a Klíringtag MNB-nél vezetett számláján, a végleges elszámolás-forgalmi pozíciók átadásával kerülnek kiegyenlítésre. Az átutalási tranzakciók elszámolása és a bankközi pozíciók kiszámítása, valamint a beszedést kezdeményező tranzakciók feldolgozása az MNB által kiadott elszámolás-forgalmi naptár alapján meghatározott napokon szakaszosan, illetve adott ciklusok keretében zajlik le

Az Európai Gazdasági Közösség (EGK) 1958-as megalakulása óta Európa pénzügyi piacai egyre szorosabban integrálódnak. Jelentős esemény volt, amikor a központi bankok 1999. január 1-jén TARGET néven fizetési rendszert hoztak létre a nagy összegű euro fizetési műveletek teljesítésére. A TARGET az euróban bonyolított pénzforgalom központi eleme, egyszersmind eszköze az eurorendszer egységes monetáris politikája megvalósításának.

A SEPA, egy olyan övezet, ahol a fogyasztók, a vállalatok és más gazdasági szereplők a fizetési műveleteiket tartózkodási helytől függetlenül, országhatáron belül vagy kívül ugyanazon alapfeltételek, jogok és kötelezettségek mellett euróban képesek végrehajtani.

A SEPA összetevői:

- a közös valuta;
- egységes euro fizetési módok, vagyis SEPA-átutalás, SEPA-beszedés, SEPA kártya művelet;

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Elemzési feladatok

1. Két- három fős csoportokban dolgozzák fel a készpénz nélküli fizetési forgalom lebonyolításának ismérveit!

Hasonlítsák össze a bankkártya és a csekkel történő fizetést!

a. Keressenek hasonlóságokat és különbségeket a fizetés helye, ideje és módja szerinti szempontok alapján!

b. Elemezzék a két fizetési módot a kockázatossága, a felmerült költségek és az azonnali fizetés lehetősége között!

Keressenek további szempontokat az elemzéshez!

2. Bankkártyák számának alakulása

A magyarországi fizetési kártya üzletágról a következő elemzés készült 2005. évben a Pénzforgalmi emissziós szabályozási és szervezési főosztálya által. A Pénzügyminisztérium honlapjáról származó részletben megismerheti a kártyák számának növekedését fajtái szerint.

a. Az idézet elolvasása után keressen az internet segítségével az elmúlt évről hasonló adatot! Elemezze a változást, az okok megkeresésével!

"A bankkártyák számának növekedési üteme a vizsgált év során ismét felgyorsult, megközelítve az öt évvel ezelőtti szintet (13% volt 2005-ben). A kibocsátott kártyák száma 7,4 millió volt; a nem banki kibocsátású üzemanyag kártyákkal együtt megközelíti a nyolcmilliót. Huszonkét bank és egy pénzügyi vállalkozás bocsát ki bankkártyát. Húsz bank érdekelt a debit kártyák kibocsátásában, hat rendelkezik hitelkerethez kapcsolódó debit termékkel. Credit kártyát tizennégy, charge kártyát pedig négy bank és egy pénzügyi vállalkozás ajánl ügyfelei részére. Az összes kártyán belül 86% a debit kártyák részaránya (92% volt a megelőző évben); ebből 5% hitelkerethez kapcsolódó debit konstrukció. Duplájára nőtt egy év alatt a credit kártyák száma, arányuk (8%-ról) 14%-ra emelkedett. Továbbra sem éri el az egy százalékot a charge termékek részesedése. 29%-kal emelkedett a co-branded és affinity kártyák részaránya, számuk egymillió volt az év végén. Tizenegy bank bocsát ki ilyen terméket kereskedők és non profit szervezetek bevonásával. A 2005-ös év végén a kártyák 18%-a EMV chip-pel volt ellátva (5% volt egy évvel ezelőtt)."

b. Bankok internetes felületeinek segítségével keressen bankszámlaszereződésre vonatkozó ajánlatokat. Hasonlítsa össze előnyeik, és költségeik alapján!

-

3. Töltse ki az átutalási megbízást az alábbi információk betartásával

Párban dolgozzanak, úgy, hogy az átutalást két különböző bankon keresztül kérjék! Ügyfélként először magánszemélyként, majd gazdasági társaságként járjanak el!

A megbízást a következők szerint kell kiállítania a számlatulajdonosnak:

- Átutaló és jogosult bankszámla tulajdonosának neve, székhelye, pénzforgalmi jelzőszáma.
- Forintra kerekített átutalandó összeget csak számokat kell leírni
- Az értéknep rovatba csak akkor kell adatot írni, ha nem a benyújtás napján vagy a benyújtást követő munkanapon kívánja az átutalási megbízással bankszámláját megterheltetni.
- Az átutalni kívánt összeg rendeltetésére vonatkozó közlés
- Hat számmal kell az átutalási megbízást sorszámmal ellátni.
- Az átutalási megbízás kétpéldányos az egyik a hitelintézet részére, a 2. a megbízó számlatulajdonos saját példánya.

Mi az elszámolás és a teljesítés?

Az elszámolás a fizetési megbízások továbbítását, egyeztetését és visszaigazolását jelenti, amely során kialakítják (egyedi tranzakciók vagy tranzakciócsoportok alapján) a teljesítés alapját képező végső pozíciót.

A teljesítés a pénzüsszegek átadása a fizető fél és a kedvezményezett (a fizető fél bankja és a kedvezményezett bankja) között

Kérjük az alábbi követelésünk beszedését és bankszámlánkon való jóváírását.

A benyújtó aláírása	A megbízás kelte	A benyújtó számláját vezető bank neve és székhelye
A benyújtó neve és székhelye		
A benyújtó számlaszáma		
A fizetésre kötelezett neve és székhelye		
(folytatás)	Összeg (forintra kerekítve)	
		Ft
A fizetésre kötelezett számlaszáma		
	Bizonylatszám	A benyújtás indoka (l. túlórd.)
		Jogszabálysorszám
Jel	Közlemény (Ha ez a sor hivatkozási számot tartalmaz, kérjük, írjon „X”-et a sor legelső kockájába.)	
	Közlemény	

PF 3 - 1. lap - Bors és Társai BT.

<96>

Kérjük, hogy a fenti sávra ne írjon és ne bélyegezzon!

Azonnali beszedési megbízás

6. ábra. Átutalási megbízás

MUNKKAP

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

3. 1. Feladat

Ki bocsátja ki a bankjegyeket hazánkban és az euró övezetben?

---

3. 2. Feladat

Sorolja fel, és röviden jellemezze a bankszámlák fajtáit!

---

3. 3. Feladat

Sorolja fel, és röviden jellemezze a bankszámlákkal történő fizetési forgalmak fajtáit!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

3. 1. Feladat

Hazánkban az MNB, mint jegybank. Az euró rendszeren belül kizárólag az EKB jogosult a bankjegykibocsátást engedélyezni, nemzeti központi bankok a bankszektor ellátásával hozzák forgalomba a bankjegyeket. A lakosságot elsősorban az ATM – en keresztül látják el.

3. 2. Feladat

- Az elszámolási számla a bank és az ügyfél közötti fizetési forgalom lebonyolítására szolgál. Az elszámolási számlák ún. látra szóló betétnek minősülnek.
- A folyószámla az elszámolási számlának egy továbbfejlesztett változata. A folyószámlahitelt lehet vele
- Határidős betétszámla, magasabb kamatozású számla
- A hitelszámla (kölcsön számla) a hitelek (kölcsönök) nyilvántartására szolgáló számlafajta.
- Az értékpapír-letéti számla az ügyfelek bank által őrzött értékpapírjainak könyvelésére, nyilvántartására szolgál.
- A devizaszámlákat deviza belföldiek és deviza külföldiek hitelintézeteknél egyaránt nyithatnak.

3. 3. Feladat

Átutalás: a kötelezett kezdeményezi, tehát aktív fizetési mód. A kötelezett átutalási megbízást állít ki, amelyben arról rendelkezik, hogy a hitelintézet elszámolási bankszámlája terhére és a jogosult bankszámlája javára teljesítsen.

Csoportos átutalás esetén a számlatulajdonos az azonos jogcímen azonos időben kötegelve benyújtott átutalási megbízások (a továbbiakban: a csoportos átutalási megbízás) átadásával megbízza a számlavezető hitelintézetét, hogy a pénzforgalmi bankszámlája terhére és a jogosultak bankszámlái javára meghatározott összeget utaljon át (számoljon el).

Vinkulált inkasszó alkalmazásával a vevő csak akkor jut hozzá az áruhoz, ha kifizette. Az eladó a bank nevére adja fel az árut, aki a hozzáférést biztosító okmányokat csak fizetés ellenében adja ki

NEMZETKÖZI KERESKEDELEMBEN ALKALMAZOTT FIZETÉSEK

ESETFELVETÉS– MUNKAHELYZET

Egy kereskedelmi bank ügyintézőjeként azt a feladatot kapta, hogy ismertesse meg a devizaszámla használatának előnyeivel és a külkereskedelemben alkalmazott fizetések lebonyolításának menetével az ügyfelet!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A bankokon keresztül nemzetközi kereskedelmi fizetések előfeltétele a bankok közötti levelező kapcsolat megléte. **A bankok közötti levelezői kapcsolat olyan kétoldalú jogviszony, amelynek keretében az egymásnak adott bankári megbízásokat kölcsönösen teljesítik.** A levelező kapcsolat felvétele folyószámla nyitását jelenti, amelynek az elnevezése nostro és loro számla.

- **Nostro számla** az adott pénzügyintézet minden egyéb banknál nyitott devizaszámlája,
- **Loro számla** minden más pénzügyintézetnek az adott banknál nyitott devizaszámlája.

A modern bankközi kapcsolattartás lehetőségét az 1973-ban létrejött S.W.I.F.T. teremtette meg. A S.W.I.F.T. a Nemzetközi Bankközi Pénzügyi Távközlési Társaság, amelynek hazánk 1983 óta tagja. Jelenleg a legfejlettebbnek tekinthető nemzetközi pénzügyi információs rendszer, amely elektronikus bankinformációkkal működik.

Fizetési módok a külkereskedelemben

A külkereskedelemben alkalmazott fizetési módok közül a leggyakoribbak:

Az átutalás . A legegyszerűbb fizetési mód, amelyet más kifejezéssel nyitott fizetésnek is szoktak nevezni. A csekk útján történő fizetés is átutalásnak minősül.

Beszedvény (inkasszó). A jogosult megbízza egy beszedési megbízás révén a bankját, hogy esedékessé vált követelését az adóstól szedje be.

A beszédvénynek két fő típusa:

A *sima beszédvény*, melynek lényege, hogy a szállító az árut, és az áruhoz kapcsolódó okmányokat is elküldi egyidejűleg a vevő részére, s csak ezután kezdeményezi a beszédést.

7. ábra. Megállapodás

Az *okmányos beszédvény* alkalmazása esetén, a szállító az árut nem közvetlenül a vevőnek juttatja el, hanem a szállítmányozó cég külföldi raktárának a címére adja fel. Az árut kísérő okmányokat pedig a beszédési megbízással együtt a bankjához juttatja el. Ha a szállító úgy rendelkezik, hogy a vevő az okmányokhoz csak akkor juthat hozzá, ha már fizetett, akkor az okmányos beszédés speciális változatával, a vinkulált beszédvényel állunk szemben.

Okmányos meghitelezés – akkreditív

Az akkreditív készpénz nélküli fizetési forma, a bankszámlák közötti átírás egyik változata. Az akkreditív tulajdonképpen fizetési ígéret, amelynek keretében a vevő bankja a vevőtől kapott megbízás alapján arra kötelezi magát az eladóval szemben, hogy számára fizetést teljesít. Másképpen *fogalmazva a vevő fizetési ígéretét egy bank saját fizetési kötelezettség vállalásával egészíti ki.*

Ha a felek valamilyen oknál fogva nem bíznak egymásban, mindkettő azt szeretné, hogy a másik teljesítsen először, ez az üzletkötést meghiúsíthatja. Az *akkreditív fizetési mód* alkalmazása esetén a két fél közé belép egy bank, melyben mindkét fél megbízik. A vevő rábízta pénzét a bankra, mert tudja, hogy az csak akkor teljesít fizetést, ha a vevő által megjelölt módon valószínűsíthető, hogy az eladó a szerződésben foglaltak szerint teljesít. Az eladó viszont biztos lehet abban, hogy ha szerződészerűen teljesít, megkapja az ellenértéket.

Az akkreditív előnyei az eladó szempontjából

Ha az exportőr határidőben benyújtja az akkreditív előírásainak megfelelő okmányokat, biztos lehet abban, hogy pénzéhez hozzá fog jutni. Az eladónak további előnye, hogy a vevő semmilyen kifogással a fizetést nem tudja visszatartani.

Az akkreditív előnyei a vevő szempontjából

A vevő biztos lehet abban, hogy az árut, vagy szolgáltatást az akkreditív előírásainak megfelelően fogja megkapni, és csak akkor kell fizetnie, ha az okmányok teljesen megfelelnek az akkreditív előírásainak.

Az akkreditív tartalmi kellékei

- az exportőr megnevezése, címe, számlavezető pénzintézete,
- az akkreditív összege,
- az érvényességi határidő megjelölése,
- az okmányok tételes felsorolása, amelyek bemutatása esetén a fizetés teljesíthető.
-
- Az akkreditív néhány fontosabb típusa:
- a. Visszavonhatatlan akkreditív.
- b. Visszavonható akkreditív.
- c. Feltöltődő (revolváló) akkreditív.

Átruházható akkreditív: a kedvezményezett maga helyett más kedvezményezettet is megjelölhet.

Feltöltődő akkreditív: folyamatos szállítás esetén a nyitó bank az egész ügyletre ígér fizetést, de a vevőnek csak egy-egy résszállítás erejéig kell fedezetet elhelyeznie.

Back to back akkreditív: két egymáshoz kapcsolódó akkreditív. Pl. ha egy magyar kereskedő Kínából sportcipőt vásárol, és egy olasz kereskedőnek adja tovább, akkor a magyar kereskedő javára Olaszországban nyíló akkreditív lesz a fedezete a Magyarországon nyíló kínai kereskedő javára szóló akkreditívnek.

Készenléti akkreditív: esetén az eladó feltételezi, hogy a vevő átutalással fizet. Ha ez nem történik meg, akkor az eladó az akkreditív feltételei szerint jut a követelés ellenértékéhez.

Az **akkreditív** ügyletek létrejöttéhez legalább három **szereplő** szükséges.

A FIZETÉSI FORGALOM LEBONYOLÍTÁSA

- A *vevő* (importőr), aki akkreditív nyitási megbízást ad bankjának.
- A *nyitó bank*, amely meghatározott feltételek teljesülése esetén a fizetést ígéri.
- Az *exportőr*, aki az akkreditív kedvezményezettje.

A bank nem csak a fizetési forgalmat bonyolítja, hanem maga is fizetési ígéretet tesz.

Tekintsük át az **akkreditív folyamatát!**

- 1. Az eladó és a vevő megkötö az adásvételi szerződést
- 2. A vevő megbízást ad bankjának akkreditív nyitására, és biztosítja a fedezetet.
- 3. A vevő bankja akkreditívet nyit. Ez azt jelenti, hogy levélben kötelező fizetési ígéretet tesz az eladónak.

Vizsgáljuk meg, mit tehet ezek után az eladó!

- **a.** Elfogadhatja a vevő bankját, ha megbízik benne. Ez lényegesen leegyszerűsíti a folyamatot, feltéve, hogy nincsenek nyelvi, vagy egyéb akadályok. Ekkor a nyitó bank teljesítéskor az eladónak fizet.
- **b.** Más bankot választhat, amelyben jobban bízik.

Mindkét esetben az eladó megbízhatja az általa választott bankot. Így több bank is beléphet, a szerepek szerint:

Avizáló bank: megvizsgálja és továbbítja az akkreditív okmányait.

Igazoló bank azt vizsgálja, hogy a nyitó bank garanciája megfelelő-e, és ő maga is fizetési ígéretet tesz az eladónak.

Fizető bank: ha a nyitó bank az akkreditív okmányokat rendben találja, értesítést küld az eladó bankjának, aki kifizeti az eladó követelését. Tehát az eladó azonnal pénzhez jut, nem kell megvárnia a nyitó bank átutalásának megérkezését. A fizető bank ezután a nyitó bankon behajtja a pénzt.

Negociáló bank: az eladó bankja, megvizsgálja az akkreditív okmányok helyességét, és ha rendben találja, megvásárolja az eladó követelését. Ekkor az eladó azonnal pénzhez jut, nem kell megvárnia az okmányok nyitó bankhoz történő beérkezését, és azok vizsgálatát. (Forfetirozás)

Most folytassuk a folyamat felírását!

- 4. Az eladó bankja ellátja az avizálás (értesítés), és az igazolás feladatait.
- 5. Az eladó leszállítja az árut a szerződésben meghatározott helyre, ahol megkapja erről az okmányokat. A szállítványozó az árut addig tárolja, amíg a vevő a megfelelő okmányokat be nem mutatja.
- 6. Az eladó megküldi bankjának az okmányokat.
- 7. Az eladó bankja megküldi az okmányokat és a terhelési értesítést a nyitó banknak.

- 8. A nyitó bank átutalja az összeget az eladó bankjának.
- 9. Az eladó bankja jóváírja az ellenértéket az eladó számláján.
- 10. A nyitó bank megküldi az okmányokat a vevőnek, aki az okmányok ellenében hozzájut az áruhoz.

A bank szerepei szerint változik a sorrend; fizető bank esetén 6 7 9 8, negociáló bank esetén 6 9 7 8.

Okmányos beszedvény (okmányos inkasszó)

Az eladó azzal bízta meg a bankját, hogy a leszállított áru ellenértékét a vevőtől szedje be, és fizetés esetén az okmányokat adja át neki.

Vinkulált inkasszó alkalmazásával a vevő csak akkor jut hozzá az áruhoz, ha kifizette. Az eladó a bank nevére adja fel az árut, aki a hozzáférést biztosító okmányokat csak fizetés ellenében adja ki. A bankok nem szeretnek áruval foglalkozni, ezért általában az a megoldás terjedt el, hogy az áru nem a bank, hanem a vevő címére érkezik, de mindaddig a speditőrnél marad, amíg a vevő a hozzájutásra jogosító okmányokat fel nem mutatja.

A vinkulált inkasszó folyamata.

1. Az adásvételi szerződés megkötése
2. Az eladó átadja az árut a speditőrnek
3. Az eladó megküldi a beszedési megbízást a bankjának
4. Az eladó bankja továbbítja a beszedési megbízást és az okmányokat a vevő bankjához
5. A vevő bankja bemutatja az okmányokat a vevőnek
6. Az okmányok ellenében a vevő fizet
7. A vevő bankja átadja az okmányokat a vevőnek, és átutalja az összeget az eladó bankjához
8. Az eladó bankja jóváírja az összeget az eladó számláján
9. A vevő bemutatja az okmányokat a speditőrnek
10. A speditőr az okmányok ellenében átadja az árut

Nyitott inkasszó

Az eladó az árut a vevő címére és rendelkezésére megküldi. Az eladó bankja az okmányokat megküldi a vevő bankjának, aki felszólítja a vevőt a fizetésre. Az eladó lemond az áru feletti rendelkezési jogáról, mielőtt a pénzéhez jutna. (Csak olyan esetben kössünk ilyen szerződést, ha megbízhatunk a vevőben.)

Nyitva szállítás: az egyik legkockázatosabb fizetési mód. Az eladó leszállítja az árut a vevőnek, aki a számla ellenében banki átutalással, vagy látra szóló váltóval fizet.

Halasztott fizetés átutalással: ez is kockázatos, hiszen ugyanúgy, mint a nyitva szállítás, vagy a nem vinkulált inkasszó, feltételezi a vevő fizetőképességét és fizetőképességét. Halasztott fizetésnél az eladó az árba belekalkulálja a fizetési haladékra járó kamatot. A fizetés csak a teljesítés után bizonyos idővel történik meg.

A halasztott fizetés tulajdonképpen hitelnyújtás, csak árut hiteleznek, nem pénzt. Ezért céghitelnek is nevezik. Az eladó ugyanúgy kérhet biztosítékot, mintha pénzhitelt nyújtana. Ennek alapján beszélhetünk fedezett és fedezetlen céghitelről.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Elemzési feladat

Két- három fős csoportokban dolgozzák fel a nemzetközi fizetési forgalom lebonyolításának ismérveit, majd tanáruk segítségével ellenőrizték le!

Hasonlítsák össze az akkreditív és az okmányos inkasszóval történő fizetést!

- a. Keressenek hasonlóságokat és különbségeket a fizetésben részt vevő szereplők száma és feladata szerint!
- b. Elemezzék a két fizetési módot a kockázatossága, a felmerült költségek és a fizetési folyamat lépései alapján!

Keressenek további szempontokat az elemzéshez!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

4. 1. Feladat

Írja le az akkreditív és az inkasszó fogalmát!

---

4. 2. Feladat

Fogalmazza meg az akkreditív alkalmazásának előnyeit!

MEGOLDÁSOK

4. 1. Feladat

Az akkreditív készpénz nélküli fizetési forma, a bankszámlák közötti átírás egyik változata. Az akkreditív tulajdonképpen fizetési ígéret, amelynek keretében a vevő bankja a vevőtől kapott megbízás alapján arra kötelezi magát az eladóval szemben, hogy számára fizetést teljesít. Inkasszó esetén a jogosult megbízza egy beszedési megbízás révén a bankját, hogy esedékessé vált követelését az adóstól szedje be.

4. 2. Feladat

Az exportőr határidőben benyújtja az akkreditív előírásainak megfelelő okmányokat, biztos lehet abban, hogy pénzéhez hozzá fog jutni. Az eladónak további előnye, hogy a vevő semmilyen kifogással a fizetést nem tudja visszatartani.

A vevő biztos lehet abban, hogy az árut, vagy szolgáltatást az akkreditív előírásainak megfelelően fogja megkapni, és csak akkor kell fizetnie, ha az okmányok teljesen megfelelnek az akkreditív előírásainak.

IRODALOMJEGYZÉK

KÖTELEZŐ IRODALOM

Dr. Horváth Zsuzsanna: Pénzügy I.

Nemzeti Tankönyvkiadó

AJÁNLOTT IRODALOM

Brealey – Myers: Modern vállalati pénzügy

Panem Kiadó

MUNKANYAG

A(z) 1969-06 modul 004-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 344 01 0000 00 00	Pénzügyi-számviteli ügyintéző
52 344 02 0000 00 00	Vállalkozási ügyintéző

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
22 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató